

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Севджихан Ахмедова Елюбова,
професор в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.2. Психология
(Психология на развитието в детска и юношеска възраст)
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност доцент,
в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.2. Психология, обявен в Държавен вестник, бр.41/10.05.2024г.,

с кандидат гл. ас. д-р Надя Христова Колчева, Нов български университет

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „доцент“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, е обявен от Нов български университет, в Държавен вестник бр.41/10.05.2024г. Настоящата рецензия е възложена по решение на Научното жури, определено със Заповед № 3-РК-270/28.06.2024 г. на Ректора на НБУ.

Единствен кандидат по конкурса е гл. ас. д-р Надя Христова Колчева от Нов български университет. Подадените документи отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Информация за кандидата

Гл. ас. д-р Надя Христова Колчева е висококвалифициран психолог със солидна академична подготовка и професионален опит в областта на психологията. Завършва бакалавърска степен по психология в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ през 2000 г. и продължава с магистратура, както и със специализации по клинична и консултативна психология, психология на развитието. През 2006 г. придобива образователна и научна степен „доктор“, специалност „Обща психология“. Допълнително, тя завършва магистърска степен по управление и развитие на човешките ресурси в НБУ през 2008 г. От същата година е регистриран психолог и член на Европейската федерация на асоциациите на психолозите (EFPA). Гл.ас. д-р Надя Колчева има множество специализации, включително в Университета Саутхамптън и Еразъм Университета в Ротердам. Професионалният ѝ опит включва позицията на главен асистент в Департамента „Когнитивна наука и психология“ на Нов Български университет, където работи от 2009 г. От 2021 г. е и главен изследовател във Фондация „Лъчезар Цоцорков“, където разработва инструменти за оценка на социални и емоционални умения при деца. Тя също така е член на изследователския екип на Центъра за изследване на междуличностно приемане и отхвърляне към Университета на Кънектикът, САЩ. Д-р Колчева е участвала в редица национални и международни проекти, включително като експерт по ранно детско развитие за УНИЦЕФ България.

Основните ѝ научни интереси са съсредоточени върху социалното и емоционалното развитие на децата в ранна и предучилищна възраст. Тя изследва влиянието на родителското поведение върху психологическото приспособяване на децата и възрастните. Нейните изследвания са насочени към междуличностното приемане и отхвърляне, както и чувствителността към отхвърляне и неговите дългосрочни последици.

Образователният профил и натрупаният професионален опит от гл. ас. д-р Надя Колчева в системата на висшето образование като преподавател, ръководител и участник в научно-изследователски проекти са в съзвучие с изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.2. Психология, съгласно чл. 60, ал. (1), т. 1 и т. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Справката за изпълнение на минималните национални изисквания от страна на кандидата гл. ас. д-р Надя Колчева, за заемане на академична длъжност доцент, съгласно ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и изискванията в Приложение №2 от Наредба за развитие на академичния състав на НБУ, показва следните доказателства:

Група А. Показател 1. Гл. ас. д-р Надя Христова Колчева има защитена ОНС „доктор“ в професионално направление: 3.2. Психология. Специалност: Обща психология.

Група В. Показател 3. Хабилитационен труд – монография: *Колчева, Н. (2023). Значимите други в живота на човека. София: Издателство на Нов български университет. ISBN 978-619-233-281-5*

Група Г. Научната продукция, представена за рецензиране в тази група от показатели, е в обем от 33 публикации, в това число:

- 2 статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, една в съавторство;
- 5 публикувани глави от колективна монография, от които 2 в съавторство;
- 3 самостоятелни студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове;
- 23 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове, от които 16 са самостоятелни публикации, а 7 в съавторство.

Представените доказателства в тази група надхвърлят минималните изисквани точки.

Група Д. Гл. ас. д-р Надя Христова Колчева представя 20 цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни токове, както и в нереферирани списания с научно рецензиране. Представените доказателства в тази група показатели надхвърлят минималните изисквани точки.

Група Е. В тази група от показатели са представени доказателства за участие в международни и национални научни и/или образователни проекти, като в два от международните проекти гл.ас. д-р Надя Колчева е и ръководител.

По показателите в **групи Ж, З и И**, гл. ас. д-р Надя Колчева покрива изискванията съгласно Приложение №2 към Наредба за развитието на академичния състав на НБУ.

Налице е категорично съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет за заемане на академичната длъжност доцент в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология.

II. Изследователска дейност и резултати

1. *Оценка на монографичния труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора.*

Представената авторска монография: *Колчева, Н. (2023). Значимите други в живота на човека. София: Издателство на Нов български университет. ISBN 978-619-233-281-5*, съдържа всички реквизити за научен труд според изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Монографията „Значимите други в живота на

човека“ от д-р Надя Христова Колчева представлява съществен научен принос в областта на психологията и изследванията на междуличностните взаимоотношения. Трудът се отличава със значителни научни и научно-приложни стойности, като предоставя задълбочен анализ на човешките взаимоотношения през призмата на теорията за междуличностно приемане-отхвърляне (IPARTheory). За първи път в научната литература се систематизира и проследява развитието на отношенията със значими други в различните етапи от живота на индивида – от детството до зрелостта. Монографията включва анализ на множество изследвания, проведени в над 60 страни, както и авторски изследвания на гл. ас. д-р Надя Колчева, които верифицират основните постулати на IPARTheory в българския контекст. Научно-приложните приноси на труда включват превод и адаптация на 10 въпросника и скали за българските условия, които са ценен ресурс както за изследователи, така и за практики. Монографията разширява теоретичната база на IPARTheory, като въвежда нов инструмент за оценка на междуличностното приемане-отхвърляне в организационен контекст, който е пилотиран и валидиран, и предоставя възможност за бъдещи изследвания на международно ниво. Представената от д-р Надя Колчева монография е с практическа приложимост в клиничната и консултативна практика, образователната система, програмите за обучение на родители, съдилища и други институции, което допълнително подчертава значимостта на нейните научни приноси.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации, направени след назначаването на академичната длъжност „главен асистент“.

Общият брой на публикациите, които гл.ас. д-р Надя Колчева представя за участие в настоящия конкурс е 33. Обхванат е широк спектър от теми в областта на психологията, като основните направления включват – психологична оценка и диагностика в ранна детска възраст, влияние на родителските стилове върху развитието на децата, социално и емоционално развитие в ранното детство, адаптация и стандартизация на психометрични инструменти за български условия. Публикациите имат съществен принос както в научно-изследователската, така и в практическата сфера, свързана с ранната диагностика, интервенция и образованието на деца. Важен аспект от научно-приложните приноси на гл.ас.д-р Колчева е разработването и адаптацията на батерия за оценка на ранно детско развитие, което осигурява валидирани инструменти за работа в българския контекст. Публикуваните глави в колективни монографии отразяват работата на д-р Колчева по стандартизацията на скринингови тестове и оценъчни инструменти, насочени към социалното и емоционално развитие на децата в ранна възраст. Тези трудове са част от големи проекти, като EU-SELF, които имат значителен принос за развитието на европейски стандарти за оценка и развитие в ранното детство. Формулираните от гл. ас. д-р Надя Колчева приноси отразяват реално постигнати резултати, които приемам.

3. Цитиране от други автори.

Научните постижения на гл. ас. д-р Надя Колчева са отразени чрез 20 цитирания в реферирани и индексирани издания в световноизвестни бази данни, в монографии и колективни томове, както и в нереперирани списания с научно рецензиране.

4. Оценка на резултатите от участия в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

Д-р Надя Колчева има значителен опит в участието и ръководенето на изследователски и творчески проекти, които са довели до важни научни и практически постижения.

Един от ключовите ѝ приноси е в рамките на теорията за междуличностно приемане-отхвърляне (IPARTheory), където тя разработва и адаптира за българския контекст редица въпросници и скали, които са ценни както за научни изследвания, така и за практическа употреба в клиничната и консултативната практика, образователната система и други институции. Тези инструменти са доказали своята надеждност и валидност в различни изследователски проекти, като са приложими за оценка на взаимоотношенията в семейна, училищна и организационна среда. Резултатите от изследванията на д-р Колчева, свързани с възприемането на междуличностното приемане или отхвърляне, показват значими корелации с психологическото приспособяване както при деца, така и при възрастни, което е от съществено значение за разбиране на социалните и емоционални аспекти на човешкото развитие.

Нейната работа по стандартизацията и адаптацията на инструменти за оценка на детското развитие в България е внедрена в редица образователни и здравни практики, като по този начин осигурява подкрепа за деца в ранна възраст и техните семейства.

Участието на гл. ас. д-р Колчева в различни изследователски проекти има значим принос както за академичната наука, така и за практическите приложения в областта на психологията, чрез разработването на нови инструменти, тяхната адаптация и внедряване в различни социални контексти. Тези постижения имат директно въздействие върху качеството на живота на общностите, с които тя работи.

III. Учебна и преподавателска дейност

1. *Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул "MOODLE – НБУ", осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти и докторанти.*

Преподавателската дейност на гл.ас. д-р Надя Колчева се реализира в бакалавърски и магистърски програми по „Психология“, вкл. обучение на английски език. Сред водените от нея дисциплини са PSYB008 Психология на развитието PSYB143 Проект: развитие в детска и училищна възраст PSYB999 Проект: Дизайн на изследване по когнитивна психология, социална психология или психология на развитието.

Осигурила е студентски практики и стажове чрез договори с различни образователни институции, сдружения и професионални организации в областта на човешките ресурси и психологическите изследвания.

Подпомага участието на студенти от бакалавърските и магистърските програми в изследователски проекти, както и насърчава участието им в научни форуми и подготовката на публикации. Гл. ас. д-р Надя Колчева е научен ръководител при разработване на бакалавърски и магистърски тези, а също и рецензент. Участва в комисиите за държавни изпити.

2. *Работа с Еразъм-студенти.*

Гл. ас. д-р Надя Колчева е подкрепила участието на студенти от НБУ в Еразъм проекти и мобилности, реализирани в Италия и Унгария.

3. *Оценки от анкетите на студентите.*

Средната оценка от студентските анкети за последните десет семестъра е мн. добър 4,32 (макс 5.00), по информация на Центъра за качество и оценяване към НБУ.

IV. Административна и обществена дейност

1. *Участие в колективни органи на управление на НБУ.*

В автобиографията на д-р Надя Колчева не се открива пряка информация за участие в колективни органи на управление на Нов Български университет (НБУ). В периода 2010-2011 е директор на балакавърската програма по Психология в НБУ, по настоящем е координатор на Тестотеката към университета (<https://kognitivna-nauka-i-psihologija.nbu.bg/bg/testoteka>).

2. *Обществена активност.*

Гл. ас. д-р Надя Колчева е водила публични лекциите от името на НБУ и по покана на университета University Institute of Maia, Portugal.

Участвала е в работата на УНИЦЕФ като експерт по програма Ранно детско развитие.

Инициира и организира провеждането на научни събития – като националната конференция по ранно детско развитие на НБУ, кръгли маси и тематични срещи за популяризиране на професионалната дейност на психолозите.

Редовен член е на Дружеството на психолозите в Република България и Европейската федерация на асоциациите на психолозите (EFPA).

Председател е на International Society of Interpersonal Acceptance and Rejection.

3. *Привличане на студенти в програмата.*

- Създава възможности за участие на студенти в международния проект "STEAM - Skills Development in Early Childhood Education and Care in Europe" 2021-2023 год. по програма Еразъм+ (KA220-NED - Сътрудничество между висши учебни заведения). Включването на студенти в този международен проект има за цел да им осигури практически опит и да развие техните креативни и критически мисловни умения. Проектът поставя акцент върху насърчаването на креативността и дигиталните компетенции още в предучилищното образование, като същевременно предоставя на студентите възможност да се запознаят с добри практики и образователни подходи от шест различни европейски държави.
- Включва студенти в международен изследователски проект между Center for Primary Health Care Research (CPF), Lund University и НБУ (2015 – 2019 г.).

V. Лични впечатления от кандидата

Имам преки наблюдения върху професионалната дейност на д-р Надя Колчева, която е утвърден и авторитетен експерт в професионалните и академични среди на психолозите както в България, така и на международно ниво. Тя е изтъкнат лектор, преподавател и изследовател, притежаващ забележителни организационни умения и изключителна работоспособност, доказателство за което са успешно реализираните

национални и международни проекти, многобройните научни публикации и разработени учебни материали и ресурси за студенти и професионалисти от практиката.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Гл. ас. д-р Надя Колчева се отличава с дълбоки познания и значителен принос в научните изследвания, особено в областта на междуличностните взаимоотношения и психометричната оценка. Впечатлява с наставничеството си на студенти и младши изследователи, като създава възможности за тяхното активно участие в международни проекти. Създава е многобройни образователни ресурси, вкл. модерни и електронни, и със свободен достъп – подкастове, уебсайтове, курсове в Moodle, както за студенти, така и за специалисти от практиката в България и в чужбина. Показва изключителна способност за адаптиране и внедряване на международни научни инструменти в българския контекст, както и за разработване на нови методи и инструменти.

Като имам предвид гореизложеното в рецензията, правя следните изводи и заключение:

Кандидатурата на гл. ас. д-р Надя Христова Колчева отговаря на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, съгласно Приложение към чл. 1а, ал. 1 на Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Предлага за рецензиране научна продукция със значими научни и практико-приложни приноси. Гл. ас. д-р Надя Колчева е разпознаваема като учен, експерт и преподавател у нас и в чужбина. Всичко това ми дава основание за положителна оценка за гл.ас. д-р Надя Христова Колчева, като кандидат за заемане на академична длъжност „доцент“.

В тази връзка заключението ми е, че Научното жури следва да предложи, по реда приет в Нов български университет, гл. ас. д-р Надя Христова Колчева да бъде избрана за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология.

Дата 22.08.2024г.

Подпис:

Проф. д-р Севджихан Еюбова